

Q.P. Code: 00005004

[Time:3.00 Hrs]**[Marks:100]**

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

- Q.1 Attempt any TWO (2) sub-questions: 20
- a. Examine the basic concepts of social change, evolution, growth and development.
 - b. What are the various features of neo liberal approach ?
 - c. Critically evaluate the world systems theory.
- Q.2 Attempt any TWO (2) sub-questions: 20
- a. What is HDI? Explain the reasons for low HDI
 - b. What is Survey? What are the various types of Survey method?
 - c. What are the techniques for constructing a questionnaire?
- Q.3 Attempt any TWO (2) sub-questions: 20
- a. Discuss the impact of globalization on the tribal community .
 - b. Examine the issues related to displacement, resettlement and rehabilitation.
 - c. Discuss the meaning and nature of resistance movement with any one case study
- Q.4 Attempt any TWO (2) sub-questions: 20
- a. What is a people-centric approach to development?.
 - b. Discuss the Mendha Lekha Experiment in community conservation.
 - c. Explain the case study of Hiware Bazar, Ahmednagar in adopting alternative development initiatives.
- Q.5 Write short notes on any (2) TWO sub-questions: 20
- a. Evolution and social change
 - b. Dependency Theory
 - c. Forest Rights Act, 2006
 - d. People-centric development

Q.P. Code: 00005004

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

- प्र.१ कोणत्याही (२) दोन उप-प्रश्नांचा प्रयत्न करा: २०
- अ) सामाजिक बदल, उत्क्रांती, वाढ आणि विकास या मूलभूत संकल्पनावर चर्चा करा.
 ब) नवउदारमतवादी दृष्टिकोनाची विविध वैशिष्ट्ये कोणती आहेत
 क) जागतिक प्रणाली सिद्धांताचे समीक्षक मूल्यमापन करा
- प्र.२ कोणत्याही (२) दोन उप-प्रश्नांचा प्रयत्न करा: २०
- अ) एचडीआय म्हणजे काय? कमी एचडीआयची कारणे समजावून सांगा.
 ब) सर्वेक्षण म्हणजे काय? सर्वेक्षण पद्धतीचे विविध प्रकार कोणते आहेत?
 क) प्रश्नावली तयार करण्यासाठी कोणती तंत्रे आहेत?
- प्र.३ कोणत्याही (२) दोन उप-प्रश्नांचा प्रयत्न करा: २०
- अ) जागतिकीकरणाचा आदिवासी समाजावर काय परिणाम होतो यावर चर्चा करा.
 ब) शेतकरी.विस्थापन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसन संबंधित समस्यांचे परीक्षण करा.
 क) कोणत्याही एका केस स्टडीसह प्रतिकार चळवळीचा अर्थ आणि स्वरूप यावर चर्चा करा
- प्र.४ कोणत्याही (२) दोन उप-प्रश्नांचा प्रयत्न करा: २०
- अ) विकासासाठी लोकाभिमुख दृष्टिकोन काय आहे?
 ब) सामुदायिक संवर्धनातील मेंढा लेखाच्या प्रयोगाची चर्चा करा
 क) पर्यायी विकास उपक्रमांचा अवलंब करताना हिवरे बाजार, अहमदनगरचा केस स्टडी स्पष्ट करा.
- प्र.५ कोणत्याही (२) दोन उप-प्रश्नांवर लहान टिपा लिहा: २०
- अ) उत्क्रांती आणि सामाजिक बदल
 ब) अवलंबित्व सिद्धांत
 क) वन हक्क कायदा, २००६
 (ड) लोककेंद्रित विकास
